

حضور ایران در سازمان شانگهای، فرصت هند برای توسعه همکاری در چابهار

به گزارش روابط عمومی و امور بین‌الملل منطقه آزاد چابهار به نقل از ایرنا از شبکه ۱۸ نیوز هند، «اشا بانرجی»، متخصص در مطالعات دفاعی و استراتژیک، در گزارشی به بررسی روابط ایران و هند در چارچوب عضویت ایران در سازمان همکاری های شانگهای و ریاست دوره ای هند در سال آینده بر این اتحادیه پرداخت و نوشت:

سویرانپام جایشنکار وزیر امور خارجه هند، بارها بر اهمیت بندر چابهار در معماری اتصال بین منطقه ای و اوراسیا، ابتدا در کنفرانس وزرای خارجه سازمان همکاری شانگهای (SCO) و سپس در مراسم اخیر «روز چابهار» تاکید کرده است. کریدور اقتصادی چین و پاکستان (CPEC) برای تجارت فرامنطقه ای توسط وزیر امور خارجه پاکستان پیشنهاد شده بود اما هند در نشست اخیر وزیران خارجه سازمان همکاری شانگهای بندر چابهار را به عنوان مسیر اصلی تجاری به آسیای مرکزی، معرفی و برای همکاری با دیگر کشورها در این حوزه، رایزنی کرد.

جایشنکار با «وانگ بی» از چین، «بلاول بوتو زرداری» از پاکستان، «سرگئی لاوروف» از روسیه و رهبران کشورهای آسیای مرکزی، موضوعات را به اشتراک گذاشت و در عین حال بر پتانسیل بندر چابهار در ایران برای آینده اقتصادی این گروه تاکید کرد، هند همچنین از الحاق ایران به سازمان همکاری شانگهای استقبال کرده بود که در نشست سمرقند این اتفاق روی داد.

ارتباط چابهار و هند با اوراسیا

توافق نامه چابهار که به توافق نامه سه جانبه نیز معروف است، در ماه می ۲۰۱۶ در جریان سفر نارندرا مودی، نخست وزیر هند به ایران، بین هند، ایران و افغانستان امضا شد. هدف آن توسعه بندر چابهار ایران به عنوان یک مرکز کشتیرانی با خطوط ریلی بود که هند را با دور زدن پاکستان از طریق ایران به افغانستان متصل می کرد. این توافق به عنوان یک توافق برد-برد طراحی شده بود و انتظار می رفت از نظر اقتصادی به نفع کشورها باشد که برای افغانستان، کشوری محصور در خشکی، دسترسی به مسیرهای کشتیرانی جهانی را فراهم می کند. برای ایران، این توافق به معنای سرمایه گذاری و همکاری مجدد اقتصادی بود، چیزی که این کشور پس از سالها تحریم های شدید بین المللی به شدت به آن نیاز داشت. علاوه بر این، هند را برای دور زدن پاکستان، دسترسی به مرزهای غرب و همچنین کنترل رابطه رو به رشد چین و پاکستان، آماده می کرد.

بندر چابهار، در سواحل جنوبی ایران، کشوری غنی از انرژی، به راحتی از سواحل غربی هند قابل دسترسی است و به طور فزاینده ای به عنوان رقیب بندر گوادر پاکستان در نظر گرفته می شود که تنها ۸۰ کیلومتر با چابهار فاصله دارد. از زمانی که حسن روحانی، رئیس جمهور وقت ایران، فاز اول بندر چابهار را در دسامبر ۲۰۱۷ افتتاح کرد، این بندر به یک مرکز ترانزیتی تجاری برای منطقه و جایگزینی پایدارتر و اقتصادی برای کشورهای محصور در خشکی برای رسیدن به هند و بازار جهانی تبدیل شده است.

در پاسخ به سوالی درباره علاقه هند به توسعه بندر چابهار، جایشنکار پاسخ داد که هند به بنادر ایران علاقه مند است زیرا اگر ایران بنادر بیشتری توسعه دهد، اتصال این بنادر به مناطق شمالی ایران بهبود می یابد. کانال های تجاری زمینی بیشتری را در دسترس قرار می دهد که از این مسیرهای دریایی مؤثرتر هستند. رقابت بیشتر در جریان کالاها برای پیشرفت اقتصادی امروز ضروری است. برای هند، دو مسیر تجاری جدید ایجاد می کند: یکی به آسیای مرکزی و دیگری به قفقاز.

پس از ایجاد مشکلاتی برای کانال سوئز در سال ۲۰۲۱، نیاز به ایجاد مسیرهای تجاری جایگزین بین اروپا و آسیا ضروری شد. در همان سال جایشنکار پیشنهاد کرد که بندر چابهار در کریدور حمل و نقل بین‌المللی شمال-جنوب (INSTC) برای ارتقای ارتباط منطقه‌ای قرار گیرد که این اقدام تصویر واضحی از چگونگی توسعه مسیرهای هند به تمام آسیای مرکزی، از جمله ترکمنستان، ازبکستان، قزاقستان، قرقیزستان و تاجیکستان و همچنین به اروپا ارائه می‌دهد.

بندر چابهار یک تلاش بسیار مهم برای هند برای دسترسی دریایی به افغانستان است. اولین محموله کالا از هند به افغانستان در سال ۲۰۱۷ از طریق بندر چابهار ارسال شد و در ۲۴ فوریه ۲۰۱۹ افغانستان با دور زدن پاکستان اولین محموله صادراتی خود را از طریق بندر چابهار به هند ارسال کرد، در نتیجه، این بندر به یک مسیر مقرون به صرفه تر و قابل اعتمادتر و همچنین یک مرکز حمل و نقل تجاری برای منطقه تبدیل شده است.

منافع اقتصادی و استراتژیک دسترسی به بنادر ایران، به سیاست غرب آسیای هند، رویکرد استراتژیک قوی تری داده است. همچنین به پیشبرد دیپلماسی قدرت نرم هند کمک می‌کند، نمونه بارز آن نقش بندر چابهار در توزیع کمک‌های بشردوستانه در دوران کووید-۱۹ است.

هند همچنین از این کشور برای انتقال ۷۵ هزار تن گندم به عنوان کمک غذایی به افغانستان در سال ۲۰۲۰ استفاده کرد. از نظر استراتژیک، پروژه چابهار امکان دسترسی هند را به بندری در ۹۰ کیلومتری گوادر، بندری حیاتی برای طرح کمربند و جاده چین، موقعیتی بسیار مهم را برای هند ایجاد کرده است، این اولین باری است که هند راه اندازی بندری در خارج از مرزهای خود را آغاز می‌کند.

در حالی که هند در سال آینده برای ریاست سازمان همکاری شانگهای آماده می‌شود، تغییرات اساسی به ویژه با عضویت ایران به عنوان یک عضو کامل در حال انجام است. هند و ایران هر دو از اتصال آسیای جنوبی و اروپا از طریق INSTC حمایت می‌کنند. پیش‌بینی می‌شود چارچوب سازمان همکاری شانگهای در آینده، نزدیک تمرکز بیشتری بر اتصال از طریق چابهار داشته باشد. بندر چابهار پتانسیل خود را برای تبدیل شدن به یک مرکز ترانزیتی برای آسیای مرکزی و اوراسیا در زمانی نشان داده است که کشورهای آسیایی، به ویژه کشورهای محصور در خشکی، چشم‌انداز روابط اقتصادی و مسیرهای ترانزیتی خود را دوباره ترسیم می‌کنند.

این پروژه با مشکلات متعددی مواجه شده است که عمدتاً در نتیجه تحریم‌های بین‌المللی اعمال شده علیه ایران است. با این حال، تاکید مجدد اخیر توسط هند و ایران بر تعهد آنها برای ادامه همکاری در توسعه بندر چابهار به عنوان یک مرکز ترانزیتی برای منطقه، از جمله آسیای مرکزی، علاقه عموم مردم را نسبت به آینده چابهار دوباره برانگیخته است.

